

2023-2024
1^ο Πρότυπο ΓΕΛ Χαλκίδας

ΌΜΙΛΟΣ
ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ
ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκαλίζοντας
τα αρχεία του
σχολείου

: ταξίδι στην ιστορία της γραφής και στην ιστορία του σχολείου,
με ευτράπελα και σοβαρά,
και με συνταξιδιώτη το Π.Ι.Π.Μ.

Βασικές έννοιες

ΑΡΧΕΙΟ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΗ

<https://eclass.uoa.gr/modules/>

Αρχείο

Το σύνολο των μαρτυριών και των εγγράφων, αδιακρίτως χρονολογίας, σχήματος και ύλης, που σχετίζονται με τη δραστηριότητα του κράτους, δημοσίων ή ιδιωτικών οργανισμών ή νομικών ή φυσικών προσώπων ή ομάδων φυσικών προσώπων

(v. 1946/1991)

Συλλογή

Η έννοια του αρχείου διακρίνεται από αυτή της συλλογής, καθώς η τελευταία είναι αποτέλεσμα τεχνητής συγκέντρωσης του υλικού από έναν συλλέκτη, σύμφωνα με τις προσωπικές του προτιμήσεις

Αρχειακό υπόστρωμα

- Σκαλισμένη πέτρα, πηλός
- Πάπυρος
- Περγαμηνή
- Χαρτί
- Φωτογραφία
- Φιλμ
- Ταινίες (ήχου και εικόνας)
- Μαγνητικοί δίσκοι

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/anthology/inscriptions/index.html

Ως αρχεία εννοούνται:

(1)

Τα έγγραφα και άλλα τεκμήρια, που παράγουν ή παραλαμβάνουν

- οι ανώτατοι θεσμοί της πολιτείας (όπως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ή οι βασιλείς παλαιότερα)
- η Βουλή των Ελλήνων
- η Εκτελεστική Εξουσία (κυβέρνηση)
- η Δικαστική Εξουσία

- οι ευρύτεροι φορείς του δημοσίου

- η Εκκλησία (και οι οργανισμοί της)

- οι συμβολαιογράφοι και

- τα υποθηκοφυλακεία

Ως αρχεία εννοούνται:

(2)

Τα **έγγραφα** και τα **εφήμερα κείμενα** που παράγουν, παραλαμβάνουν και διατηρούν φυσικά ή νομικά πρόσωπα όπως

- τα πολιτικά κόμματα,
- τα Τραπεζικά Ιδρύματα,
- οι συνδικαλιστικές οργανώσεις,
- οι σύλλογοι και
- τα πρόσωπα που διαδραμάτισαν ρόλο στην πολιτική, την κοινωνική, τη θρησκευτική, και την πνευματική ζωή της χώρας

Τα έγγραφα που φυλάσσονται, ήδη,

- στην Ειδική Υπηρεσία Αρχείων Πρωθυπουργών, Υπουργών και Υφυπουργών των ΓΑΚ,
- στα Ιδρύματα των πρώην Προέδρων της Δημοκρατίας και Πρωθυπουργών (όπως το ίδρυμα Ελ. Βενιζέλου, Κ. Καραμανλή, Γ. και Α. Παπανδρέου, Κ. Μητσοτάκη, Κ. Σημίτη, Αν. Τρίτση, κ.α.)

Ως αρχεία εννοούνται:

(3)

Τα έγγραφα και τα τεκμήρια που φυλάσσονται από ελληνικές κοινότητες και ιδρύματα που δρουν στο εξωτερικό, τα σχολεία και οι σύλλογοι του απόδημου ελληνισμού.

Τα έγγραφα που φυλάσσονται

- στα Γενικά Αρχεία του Κράτους και στις περιφερειακές τους υπηρεσίες αλλά και
- σε δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς που δεν έχουν ακόμα παραδώσει τα ανενεργά τους αρχεία στα ΓΑΚ
- σε ιδιωτικές συλλογές
- σε φορείς που διατηρούν οικεία υπηρεσία διαφύλαξης των αρχείων τους ή και σε ιδιώτες.
- σε δημοτικά αρχεία ή σε ειδικές συλλογές, όπου αυτά και αυτές έχουν ιδρυθεί (όπως π.χ. στον Δήμο Αθηναίων, στον Δήμο Πειραιώς, στον Δήμο Ηρακλείου Κρήτης, στον Δήμο Βόλου, στον Δήμο Θεσσαλονίκης)
- Τα αρχεία των επιχειρήσεων δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου

Τι περιλαμβάνει το αρχειακό υλικό

- Μεμονωμένα έγγραφα, χειρόγραφα, κατάστιχα, κώδικες και συλλογές αυτών
- Απομνημονεύματα & ημερολόγια
- Αλληλογραφία (επίσημη & ιδιωτική) δημοσίων προσώπων
- Έντυπα, προκηρύξεις, αφίσες
- Αρχεία καταχωρημένα σε Η/Υ και σε οποιαδήποτε μορφή σύμφωνα με την εξέλιξη της τεχνολογίας
- Οποιοδήποτε υλικό σε ηχητικές και οπτικές αποτυπώσεις με ιστορική και πολιτιστική αξία

1. Δημόσια αρχεία

Δημόσια αρχεία χαρακτηρίζονται τα αρχεία που βρίσκονται στην κατοχή:

- Δημοσίων υπηρεσιών
- Δικαστικών αρχών
- Ν.Π.Δ.Δ.
- Ο.Τ.Α.
- Ληξιαρχείων
- Συμβολαιογραφείων
- Υποθηκοφυλακείων
- Εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- Εκπαιδευτικών ιδρυμάτων του απόδημου ελληνισμού

1.2 Κατηγορίες δημοσίων αρχείων

- Ανενεργά
- Ημιενεργά
- Τρέχοντα
- Διηλεκτούς χρησιμότητας

2. Ιδιωτικά αρχεία

- α) Τα αρχεία ιδιωτικού περιεχομένου βυζαντινής περιόδου.
- β) Τα αρχεία των **προσώπων** που άσκησαν ανώτατα λειτουργήματα της πολιτείας και της εκκλησίας και των προσώπων που διακρίθηκαν στις επιστήμες, τα γράμματα, τις τέχνες, την ευποιία, την εθνική ή οποιαδήποτε άλλη δράση, καθώς και τα αρχεία άλλων φυσικών προσώπων, που το περιεχόμενό τους παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.
- γ) Τα αρχεία των πολιτικών κομμάτων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων.
- δ) Τα αρχεία των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, όπως συλλόγων, συνεταιρισμών, ιδρυμάτων εν γένει και ομάδων φυσικών προσώπων.
- ε) Τα αρχεία εμπορικών οίκων, επιχειρήσεων, τραπεζών κλπ

3. Εκκλησιαστικά αρχεία

Χαρακτηρίζονται τα αρχεία των εκκλησιαστικών αρχών (όλων των δογμάτων και θρησκειών)

4. Οπτικοακουστικά αρχεία

Χαρακτηρίζονται οι μαρτυρίες σε ηχητικές κινούμενες ή στατικές οπτικές αποτυπώσεις

5. Αρχεία χαρτών και σχεδίων

Περιλαμβάνονται:

- Χάρτες
- Σχέδια
- Τοπογραφικά και υδρογραφικά διαγράμματα και σχέδια
- Μακέτες
- Αεροφωτογραφίες
- Ιχνογραφήματα
- Χαλκογραφίες
- Λιθογραφίες
- Ευλογραφίες

Η σημασία του αρχειακού υλικού

Το αρχειακό υλικό αποτελεί

- πρωτογενή πηγή της ιστορικής έρευνας χάρη στην πολυμορφία του και
- ζωτικό στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς

Η σωστή τήρηση και διατήρηση των αρχείων διαφυλάσσει τα ίχνη των όσων έχουν συμβεί σε ένα δεδομένο οργανισμό σε μια δεδομένη χρονική περίοδο

Στον τομέα της δημόσιας διοίκησης, αρμόδιος φορέας για την επιλογή του υλικού ιστορικού ενδιαφέροντος είναι η υπηρεσία των Γενικών Αρχείων του Κράτους

Η υποτίμηση των νεότερων και σύγχρονων πηγών έχει οδηγήσει στην καταστροφή μεγάλου όγκου αρχειακού υλικού

Αρχειονομικές εργασίες στάδια επεξεργασίας αρχειακού υλικού

- Ταξινόμηση
- Περιγραφή
- Συντήρηση-αποκατάσταση
- Ψηφιοποίηση
- Ανάδειξη-προβολή

Αρχειακοί φορείς στην Ελλάδα

Οι φορείς που περιέχουν πηγές για την ιστορική έρευνα είναι:

- Τα Αρχεία (δημόσια & ιδιωτικά)
- Οι Βιβλιοθήκες (δημόσιες & ιδιωτικές)
- Τα Μουσεία (κάποιες φορές)
- Τα Αρχεία & οι βιβλιοθήκες των εκκλησιαστικών & μοναστικών ιδρυμάτων

Δημόσιοι αρχειακοί φορείς

- Γενικά Αρχεία του Κράτους (κεντρική & περιφερειακές υπηρεσίες)
- Βουλή των Ελλήνων (αρχεία του Κοινοβουλίου, πολιτικών προσωπικοτήτων)
- Δημοτικά Αρχεία (Πειραιά, Βόλου, Θεσσαλονίκης)

Αρχειακοί φορείς στην Ελλάδα

- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (Πολεμικό Ναυτικό, Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων)
- Υπηρεσία Ιστορικού & Διπλωματικού Αρχείου, ΥΠΕΞ
- Αρχεία της ελληνικής κοινότητας Βενετίας
- Αρχεία της ελληνικής κοινότητας Καΐρου & Αλεξάνδρειας

Αρχεία/Ιδρύματα πολιτικών προσωπικοτήτων

- Γ. Παπανδρέου /Κ. Καραμανλή/ Κ. Μητσοτάκη/ Κ. Σημίτη
- Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας
- Αρχεία Μουσείου Μπενάκη
- Ελληνικό Ιστορικό & Λογοτεχνικό Αρχείο
- Αρχεία Μονών του Αγίου Όρους
 - Αρχεία Μητροπόλεων

Γενικά Αρχεία του Κράτους: ιστορικό- ίδρυση

1821-1823 Ιδρύονται η «Διοίκησης», η «Αρχιγραμματεία της Επικρατείας», τα «Μινιστέρια»(στη συνέχεια «Γραμματείες») προς άσκηση της νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής λειτουργίας.

1829 Ιδρύεται το «Αρχειοφυλακείον της Επικρατείας», με σκοπό τη συγκέντρωση των δημοσίων αρχείων των «Μινιστηρίων» και την υποδοχή των αρχείων των «Γραμματειών».

1833 Διαλύεται το «Αρχειοφυλακείον της Επικρατείας» και κάθε «Γραμματεία» παραλαμβάνει τα αρχεία που έχει καταθέσει.

1836 Οργανώνονται τα αρχεία του Ελεγκτικού Συνεδρίου και εκεί συγκεντρώνονται και φυλάσσονται τα δημόσια αρχεία.

1846 Συγκεντρώνονται στη Βουλή των Ελλήνων τα αρχεία των Εθνοσυνελεύσεων.

1855 Ανακοινώνεται η έκδοση των Αρχείων της Εθνικής Παλιγγενεσίας.

1864 Με την ένωση των Ιονίων Νήσων (Επτανήσου) με την Ελλάδα τα λειτουργούντα «Αρχειοφυλακεία» Κέρκυρας, Παξών, Λευκάδας, Κεφαλληνίας, Ιθάκης, Ζακύνθου και Κυθήρων περιέρχονται στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Γενικά Αρχεία του Κράτους: ιστορικό- ίδρυση

- 1914** Ψηφίζεται ο Ν. 380/1914 «Περί της ιδρύσεως υπηρεσίας των αρχείων του κράτους» επί κυβερνήσεως Ελευθερίου Βενιζέλου χάρη στις προσπάθειες του καθηγητή Σπυρίδωνα Λάμπρου και του ιστορικού-ερευνητή Γιάννη Βλαχογιάννη, με σκοπό "την συναγωγήν και εποπτείαν πάντων των δημοσίων αρχείων των περιλαμβανόντων έγγραφα προ πεντηκονταετίας χρονολογούμενα". Πρώτος διευθυντής των Γενικών Αρχείων του Κράτους υπήρξε ο Γιάννης Βλαχογιάννης, ο οποίος δώρισε στα ΓΑΚ την πολύτιμη συλλογή του και πρώτος πρόεδρος της Εφορείας ο Νικόλαος Γ. Πολίτης. Στην υπηρεσία περιέρχονται τα λειτουργούντα Αρχεία των Ιονίων Νήσων, της Κρήτης και της Σάμου.
- 1939** Ψηφίζεται ο Ν. 2027/1939 «Περί αναδιοργανώσεως της υπηρεσίας των γενικών Αρχείων του Κράτους».
- 1991** Ο νόμος 1946/1991 καθορίζει το νέο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των Γ.Α.Κ. μέχρι και σήμερα. Η Κεντρική Υπηρεσία διαρθρώνεται σε τμήματα και ιδρύονται Αρχεία στις έδρες εκείνων των νομών, που μέχρι τότε δεν υπήρχαν.
- 2005** Η μέχρι τότε αυτοτελής δημόσια Υπηρεσία «Αρχεία Πρωθυπουργού, Υπουργών και της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης» (ιδρυτικός νόμος Ν.2846/2000) υπάγεται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους στην Κεντρική Υπηρεσία των ΓΑΚ

Αρχεία & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Αρχεία & ΕΡΕΥΝΑ

Τα αρχεία συμβάλλουν κυρίως στην ιστορική έρευνα (παλαιότερη αντίληψη)

Το αρχειακό υλικό τροφοδοτεί ευρύτερα γνωστικά αντικείμενα (σημερινή αντίληψη):

- Αρχιτεκτονική
- Βιομηχανία
- Περιβάλλον
- Τεχνολογία
- Γενεαλογική έρευνα
- κοινωνιολογία

Αρχεία & ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

Η τεχνολογία ως μέσο :

- ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΡΧΕΙΩΝ (ανάδειξη και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς)
- ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΡΧΕΙΩΝ (ηλεκτρονικά αρχεία)
- ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΡΧΕΙΩΝ
- ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕΘΟΔΩΝ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΜΕΤΑΔΕΔΟΜΕΝΩΝ (προτυποποίηση εργαλείων έρευνας)
- ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ (δυνατότητα συνεργασίας και ανταλλαγής μεταδεδομένων μεταξύ των φορέων πολιτισμού (Αρχείων, Βιβλιοθηκών και Μουσείων))

Αρχεία & ΠΡΟΣΒΑΣΗ

1. Νομική πρόσβαση

1.1. δυνατότητες (δικαίωμα στην πληροφορία και στην έρευνα)

1.2. περιορισμοί

Υποχρεωτική διάθεση στην επιστημονική και γενικώς την έρευνα των αρχείων πάσης φύσεως μετά από την πάροδο 30 χρόνων

Αρχεία & ΠΡΟΣΒΑΣΗ

2. Φυσική πρόσβαση

2.1. εξασφάλιση-διεύρυνση παρεχόμενου αρχειακού υλικού

2.2. δυνατότητα απομακρυσμένης πρόσβασης

- Διάθεση ψηφιοποιημένου πολιτιστικού αποθέματος μέσα από εθνικές και ευρωπαϊκές πύλες

2.3. Πρόσβαση ΑμΕΑ

Αρχεία & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Τα αρχεία αποτελούν μέρος του εκπαιδευτικού πολιτισμού

Ενίσχυση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων

- Διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στα σχολεία μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων
- Συνεργασία με Πανεπιστήμια